

דף לה

בענין חיישינן למיעוטא

(דף ל"ד ע"ב) ומיעוטא דמיעוטא לא חייש. עיין ריטב"א שביאר דאין הסברא דהוי מיעוט קטן אלא משום דהוי ב' ספקות, וכן הוא בהמרדכי סוף חולין. והתוס' ד"ה אי אמרת הק' דלמה לא אמרינן דלא חיישינן משום חזקה דיש להקיבה חזקת כשרות, ותי' דהחזקה איתרע, אבל לא ביאר היטב למה איתרע, ועיין חת"ם סופר דציין להרמב"ן והרשב"א חולין דף ג' דביאר למה אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם הא יש חזקת איסור להבהמה, ודבריו צ"ב. ועיין מרדכי סוף חולין דכתב עוד טעם והחת"ם נתקשה בביאורו, [ול' נראה דהחזקה הוא שלא נשנתה, אבל כאן יודעים שהיה קיבות שהיה נשחטות לעבודה זרה ויש קיבות שאינם נשחטות והשאלה הוא איזה קיבה היה ולא אם הקיבה נשתנה, וזהו הביאור של הרמב"ן והרשב"א דהשאלה הוא מי שחט את הבהמה ועל זה ליכא שום חזקה].

בענין פרש של תקרובות עבודה זרה

גבי עגלי עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה. והדבר אברהם ח"ב סי' ל"ג אות ג' חקר אם הא דניחא ליה בנפחיה ממילא הוא בטל להבהמה או אם הכוונה דהפרש הוא תערובות עצמו ומ"ש הגמ' דשור הנסקל לא ניחא ליה בנפחיה הכוונה שלא שייך הסברא של ניחא ליה בנפחיה. וכתב דהוא מחלוקת ראשונים, דהרבנו גרשם על הגליון תמורה דף ל' ע"ב כתב דשור הנסקל לא ניחא ליה בנפחיה משום דהולך למות, ומשמע דניחא ליה בנפחיה משוויהו לגוף השור. אבל הריטב"א כאן כתב דניחא ליה בנפחיה הוא דדעתיה לעשות הפרש תקרובות וכסברתו השניה. והעיר הדבר אברהם דהפרש אין לה זביחה או זריקה המשתברת וגם אינו דבר שמקריבים לגבוה. [ונ"ל דבעינן תרוויהו, בעינן שהוא חלק מבהמה דאל"ה אין זה דבר שנקרב למזבח, אבל צריך גם להקריב אותו דאם משייר אותו אינו תקרובות וכדלקמן בסמוך בדברי הרמב"ם].

וחקר הדבר אברהם גם באיבעית אימא קרא ולא ידבק בידך מאומה מן החרם אם בעינן גם ניחא ליה בנפחיה. דיכול לומר דקרא אסר אף אם לא ניחא ליה בנפחיה, אבל הכסף משנה הלכות עבודה זרה פרק ז' הלכה ג' לא משמע כן, דהכ"מ דייק מהרמב"ם דכתב בהמה שהקריבה כולה לעבודה זרה אסורה דרק אם מקריב כל הבהמה אז אסור הפרש והעור והטלפים וכו'. וכתב הדבר אברהם דיכול לומר דזהו הלשון הראשון אבע"א סברא דבעינן ניחא ליה בנפחיה. והמרכבת המשנה והפרי חדש והאור שמח שם כתבו דגירסא הישנה בהרמב"ם בהמה שהקריבה לעבודה זרה כולה אסורה וליתה לדיוק של הכסף משנה. [ול' נראה דבעינן ניחא ליה בנפחיה דאל"ה לא הוי בכלל הבהמה וללשון שני זהו מקרא דלא ידבק, אבל בעינן גם שדעתו להקריב כולה].

בענין גבינת עכו"ם וחלב עכו"ם

לפי שא"א בלא צחצוחי חלב. ופי' רש"י דזהו חשש אחר שמערב בה חלב טמא, ותוס' הק' וכי עכו"ם שוטה אם עושה גבינה למה יערב חלב טמא, ולכן פי' דמיירי משום גלוי אלא ישן תשתרי ותי' דאף בישן יש צחצוחי חלב ויש לחוש לארס. ולתרץ רש"י כתב החת"ם סופר יורה דעה סי' ק"ז דמוכח מרש"י דלא כהפר"ח סי' קט"ז שסובר דאם אין חשש שמערב הגוי חלב טמא משום שאין בהמה טמאה בעיר, דרש"י סובר דכל שאין ישראל רואהו אסור אף אם ליכא חשש. ואף האמוראים דחולקים על ר' חנינא הם סוברים דאסור רק חלב אבל כל שעשה גבינה אינו נכלל בהאיסור, וקודם גזרת הגבינה הצחצוחי חלב לא מיקרי חלב ולכן כל שהגוי עשה אותו גבינה קודם אינו בכלל הגזרה של חלב, ור' חנינא סובר דבגזרת גבינה כלל צחצוחי חלב בכלל חלב, ושאר האמוראים סברי שאינו בכלל הגזרה. ולכן מסיק החת"ם דאנו בני אשכנז קים לן כרש"י לאסור אף אם ליכא חשש כלל, ואם נאמר דאין שום שיטה כזה אז הוא יותר חמור דהמנהג עושהו כמו נדר דהוי דאורייתא. ועיין חזון איש יורה דעה סי' מ"א ס"ק ד' דתמה על החת"ם סופר דמרש"י מבואר דיש חשש של תערובת דבר טמא לא שאסור אף בלא חשש, וכן הק' האגרות משה יורה דעה חלק א' סי' מ"ט, וגם תמה דהגמ' בעמוד ב' מבואר דהצחצוחי חלב יש לה דין חלב. והאג"מ כתב דשיטת רש"י הוא דחיישינן שמתחלה לא היה הגוי רוצה לעשות גבינה ונמלך לעשותו גבינה, וזהו דעת ר' חנינא מה שהוסיף בגזרת גבינת עכו"ם. ובדעת שאר אמוראים כתב האג"מ דדעתם דאין כאן איסור חלב עכו"ם עד שבא ליד ישראל עיין שם שהאריך.

בענין גבינה שנעמד בעור קיבה

מפני שמעמידה בעור קיבת נבלה. והק' התוס' למה קאמר נבלה הא אף בשחטה נאסר משום בשר בחלב, ותי' התוס' דאה"נ אלא שזה הוא רק איסור דרבנן משום דאינו דרך בישול ורצה הגמ' לומר איסור דאורייתא.

אבל הראשונים כאן ובחולין סוף פרק ח' מביא הר"י מיגש דתי' דלעולם יש יותר משישים אבל אם העור הוי נבלה כיון דהוי דבר המעמיד לא בטל, משא"כ לענין בשר בחלב כיון דליכא טעם בשר לא הוי בשר בחלב כלל והובא להלכה בשו"ע סוף סי' פ"ז. ובדעת תוס' יכול לומר דסובר דאף דבר מעמיד בטל וכדהביא הבית יוסף סוף סי' פ"ז ולכן מוכרח לומר דמיירי שליכא שישים, ועיין ר"ן שהביא דעת הראב"ד דאין כאן בטול בשישים דהחמירו בכל דבר שקונים מן העכו"ם שלא לבטל בשישים.

ובשו"ת רע"א ח"א סי' ר"ז האריך בענין מה שהעמידו הגבינה בעור קיבת שחוטה והעיר דאף דלפי הר"י מיגש לא אסרינן משום מעמיד בבשר בחלב דליכא טעם אבל למה לא אסור משום אין מבטלים איסור לכתחלה, וצידד דלא אמרינן אין מבטלין איסור לכתחלה כיון דליכא איסור כלל בלא טעם, אבל לבסוף הסיק דהפוסקים לא ס"ל כן, גם העיר דהעור עצמו ודאי אסור משום בשר בחלב ולמה לא אסור משום זה.

גבינת עכו"ם להלכה

תוס' ד"ה חדא קתני הביא בשם ר"ת דעכשיו אין לנו שום טעם לאסור גבינת עכו"ם, אבל הראשונים סברי דגבינה נאסר במנין ולכן אף אם הטעמים בטלי מ"מ האיסור קיים, והרמב"ן חילק בזה בין איסור גלוי שלא נאסר במנין לאיסור גבינה דהיה מנין, וכן הרמב"ם פרק ג' הלכה י"ד הביא מהגאונים דאף אם מעמידו בפרחים מ"מ אסור, וכן הרשב"א בתורת הבית, וכן נפסק בשו"ע סי' קט"ו, אבל כתב הרמ"א דאם יש ישראל שרואה מותר, אבל הש"ך והפר"ח והגר"א אסרו כל שהגבינה שייך להגוי, אבל אם הגבינה שייך להישראל אף אם הגוי עשהו או אם הישראל עושה הגבינה מותר לכו"ע, והרבה פוסקים פסקו כהרמ"א והערוך השולחן כתב דצריך להחמיר לכתחלה.